

Bryssel den 30 november 2018
(OR. en)

14302/1/18
REV 1

SAN 403
PHARM 59

NOT

från:	Rådets generalsekretariat
till:	Ständiga representanternas kommitté (Coreper)/rådet
Ärende:	Mötet i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) den 7 december 2018 Att bemöta vaccinationsmotstånd på EU-nivå och nationell nivå: utmaningar och möjligheter i en digitaliserad värld – <i>Diskussion</i>

För delegationerna bifogas ordförandeskapets not inför den offentliga diskussionen om ”Att bemöta vaccinationsmotstånd på EU-nivå och nationell nivå: utmaningar och möjligheter i en digitaliserad värld” under mötet i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) den 7 december 2018. För att strukturera diskussionen har ordförandeskapet utarbetat tre frågor som återges i slutet av texten.

**Att bemöta vaccinationsmotstånd på EU-nivå och nationell nivå:
utmaningar och möjligheter i en digitaliserad värld**

BAKGRUND OCH UTMANINGAR

Vaccinationer är en av 1900-talets största framgångar på folkhälsoområdet. De har gjort det lättare att utrota smittkoppor och eliminera polio på global nivå samt lett till en betydande minskning av bördan från tidigare utbredda sjukdomar som difteri och stelkramp. Även om det råder bred vetenskaplig konsensus om att vaccinationer är ett av de främsta och mest effektiva förebyggande alternativen inom den moderna medicinen är sjukdomar som kan förebyggas genom vaccination ett växande hot mot folkhälsan i de flesta delarna av Europa. Det finns olika orsaker till denna skillnad mellan teoretisk kunskap och dess praktiska genomförande och en av dem är det ökade vaccinationsmotståndet. Genom dagens informations- och kommunikationsteknik kan man snabbt och enkelt sprida alla sorters budskap, inklusive vilseledande information om vacciner och vaccinationer, och detta kan leda till oro för vaccinationer. Samtidigt skulle den snabba utvecklingen på detta område å andra sidan kunna bidra till att man på ett bättre sätt kan främja hälsa och förebygga sjukdomar.

Vaccinationsmotstånd och minskat förtroende

Missuppfattningar om vaccination har lett till att allmänhetens fokus flyttats bort från fördelarna med vaccination mot misstro mot vetenskapen och rädsla för eventuella biverkningar. Det finns en rad orsaker till detta ökade motstånd, och alla kanske inte ens kan förstås än. Eftersom sjukdomar som kan förebyggas med vaccination har minskat tack vare tidigare rutinvaccinationer upplever medborgarna inte längre att dessa sjukdomar kan vara livshotande. De är således inte tillräckligt medvetna om vaccinationernas grundläggande roll för att rädda liv och om riskerna med att inte vaccinera sig. Andra faktorer som spelar in är brist på tillförlitlig information och, i vissa fall, bristande förtroende för dem som tillhandahåller den information som finns, lägre acceptans av eventuella risker som är förknippade med vaccin som administreras till friska individer (särskilt barn), bristande förståelse för de individuella respektive de samhälleliga fördelarna med vaccination och kontroverser i media om vaccinsäkerhet som drivs av felaktig information.

Kommunikationstekniker som möjliggör snabb och enkel global spridning av budskap och permanent tillgång till potentiellt otillförlitlig information via internet har lett till många nya plattformar som påskyndar spridningen av oro och vilseledande information om vacciner och vaccinationer. I en rad EU-medlemsstater får antivaccinationsgrupper, med hjälp av sociala och traditionella medier, allt mer uppmärksamhet och har börjat påverka den allmänna opinionen och politiken.

I en nyligen offentliggjord rapport om förtroendet för vacciner i EU¹ påpekas att även om majoriteten av EU-medborgarna alltjämt tror på vaccinets betydelse, effektivitet och säkerhet är förtroendet för vacciner i WHO-regionen Europa lägre än i andra regioner och en rad länder har drabbats av betydande förtroendekriser under de senaste 20 åren, vilket kan vara en del av förklaringen till de förödande mässlingutbrotten i vissa EU-medlemsstater.

¹ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_confidence_en.pdf

Effekterna av otillräcklig vaccinationstäckning

Den övergripande vaccinationstäckningen skiljer sig markant åt mellan medlemsstaterna och många ligger under det mål på 95 % täckning som behövs för att säkerställa flockimmunitet mot mässling. Ett tydligt exempel på detta är att under 2017 uppnådde endast sex EU-/EES-länder minst 95 % vaccinationstäckning för båda doserna av mässlingvaccin².

En rad medlemsstater och grannländer står nu därför inför oväntade utbrott av sjukdomar som kan förebyggas genom vaccination. Bara under 2017 insjuknade drygt 14 000 människor i EU i mässling – mer än tre gånger fler än vad som rapporterades 2016. Under de senaste två åren har mer än 57 personer dött till följd av mässling och två till följd av difteri. Europa lyckas inte eliminera mässling i linje med de överenskomna WHO-målen.

En annan effekt av otillräcklig vaccinationstäckning är att risken för att poliovirus återinförs i EU kvarstår, vilket riskerar unionens poliofria status.

Varje år upptäcks 33 000 fall av livmoderhalscancer och sjukdomen orsakar cirka 15 000 dödsfall i EU per år³. Merparten av alla fall av livmoderhalscancer orsakas av infektion med humant papillomvirus (HPV)⁴. Antalet HPV-infektioner skulle kunna minskas drastiskt med hjälp av HPV-vaccinationer^{5 6}.

² <https://ecdc.europa.eu/en/publications-data/vaccination-coverage-second-doses-measles-containing-vaccine-country-eueea-2017>

³ <https://ecdc.europa.eu/en/human-papillomavirus/factsheet>

⁴ <https://www.scirp.org/journal/PaperInformation.aspx?paperID=84214>

⁵ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/vaccines-and-immunization/news/news/2018/10/hpv-vaccination-protecting-girls-now-from-cervical-cancer-in-their-future>

⁶ <https://www.uptodate.com/contents/human-papillomavirus-vaccination>

ATT UNDANRÖJA DE VIKTIGASTE HINDREN OCH FRÄMJA EN EFFEKTIV VACCINATIONSTÄCKNING

För att kunna åtgärda låg vaccinationstäckning är det av avgörande vikt att först förstå de bakomliggande orsakerna till den låga användningen av vacciner i Europa.

Enligt en nypublicerad rapport om anordnande och tillhandahållande av vaccinationstjänster i EU⁷ rapporterar EU-medlemsstaterna att vaccinationsmotstånd är ett av de främsta hindren för en effektiv vaccinationstäckning avseende mässling och för ett effektivt genomförande av vaccinationsprogram för barn. Andra rapporterade hinder för en effektiv vaccinationstäckning avseende mässling är oförmåga att nå ut till sårbara befolkningsgrupper, bristande medvetenhet hos befolkningen i allmänhet, otillräcklig utbildning eller vaccinationsmotstånd hos sjukvårdspersonal, anordnandet, tillhandahållandet och finansieringen av vaccinationstjänster, kortsiktig vaccinbrist samt avsaknad av elektroniska nationella och internationella vaccinationsregister. Till de motåtgärder som anges i rapporten hör att införa vaccination mot mässling i offentligt finansierad hälso- och sjukvård, genomföra informationskampanjer och använda ett övervakningssystem för vaccinationer.

När det gäller vaccination av vuxna mot influensa är de huvudsakliga hindren för en effektiv vaccinationstäckning som medlemsstaterna rapporterat bland annat bristande medvetenhet hos allmänheten, bland annat omedvetenhet om de allvarliga följder som en infektion kan orsaka, det relaterade problemet med vaccinationsmotstånd/antivaccinationsrörelser samt för höga avgifter. Enligt medlemsstaternas rapportering är en faktor som främjar en effektiv vaccinationstäckning avseende influensa kampanjer i media för att öka medvetenheten hos allmänheten och anställda inom hälso- och sjukvården.⁷

⁷ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_services_en.pdf

Enligt en nypublicerad rapport från expertpanelen för effektiva sätt att investera i hälsa⁸ är de positiva faktorer som har störst inverkan på vaccinationsanvändningen tillgången till tillförlitlig information om vaccination, positiva mediebudskap, att bygga upp förtroende för institutioner och för dem som tillhandahåller vacciner samt att skapa tilltro till vaccination. Till de negativa faktorerna hör rykten och myter som undergräver tilltron till vacciner och oförmåga inom sjukvården att argumentera mot dessa myter och lägga fram evidensbaserad rådgivning.

En av de faktorer som för närvarande håller på att förändra och påverka hälso- och sjukvården i allmänhet och som därför även påverkar vaccinationssektorn är den pågående digitaliseringen av hälso- och sjukvårdssektorn. På området för vaccinationer är ett av digitaliseringens största bidrag utvecklingen av elektroniska informationssystem om immunisering, som i slutet av 2016 hade införts i åtta medlemsstater på nationell nivå och i många fler medlemsstater på regional nivå⁹. Dessa system har stor potential att förbättra den offentliga vaccinförsörjningen genom att optimera kvaliteten på uppgifter om täckningsgrad och hjälpa till att identifiera vaccinationsluckor och missgynnade befolkningsgrupper. De kan även öka vaccinationstäckningen genom att tillhandahålla extra funktioner, som påminnelse-system. Användningen av dessa informationssystem belyser emellertid också nya områden där intressena går isär och gör det nödvändigt att ytterligare beakta områden som dataskydd och individuella rättigheter, etik och jämförbarhet mellan system.

⁸ https://ec.europa.eu/health/expert_panel/sites/expertpanel/files/020_vaccinationpgms_en.pdf

⁹ <https://ecdc.europa.eu/sites/portal/files/documents/immunisation-systems.pdf>

PROBLEM OCH DISKUSSIONSÄMNEN

Mot bakgrund av ovanstående uppmanas rådet att ta ställning till följande frågor:

1. En aktuell studie¹⁰ har visat att vaccinationsmotståndet har minskat i vissa europeiska länder men ökat i andra. De pågående mässlingutbrotten i Europa är ett bevis för att vaccinationsmotstånd som kan leda till låg vaccinationstäckning är ett allvarligt gränsöverskridande hot mot hälsan i Europa. Varför är vaccinationsmotståndet olika stort i olika medlemsstater och hur kan detta åtgärdas? Vilka åtgärder krävs för att på ett systematiskt sätt kunna bekämpa vaccinationsmotstånd och låg vaccinationstäckning i Europeiska unionen, för att undanröja detta gränsöverskridande hälsohot? Har man i din medlemsstat lyckats öka vaccinationstäckningen med hjälp av någon bästa praxis? Kan du ge ett exempel på en effektiv åtgärd som skulle kunna tillämpas i andra medlemsstater?
2. Den snabba spridningen av mässling och den enkla tillgången till information via internet skapar ett forum för antivaccinationsaktivister och gör det allt svårare för allmänheten att avgöra vilka informationskällor som är tillförlitliga i fråga om vaccinationer. Hur kan medlemsstaterna på bästa sätt samordna sig för att bekämpa desinformation och falska nyheter om vacciner och vaccination i media och framför allt på nätet?
3. Den pågående digitaliseringen driver på förändringar inom alla delar av hälso- och sjukvårdssystemen. Vilka fördelar och utmaningar kommer digitaliseringen att innebära för vaccinationsområdet och hur kan digitaliseringen bidra till att öka vaccinationstäckningen?

¹⁰ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_confidence_en.pdf